

Mezinárodní dopravní právo

Filip Křepelka

4. lekce

Přeprava: právní vztah a jeho rysy

Doprava jiného / pro jiného

- Dále snaha pojmut společně jednotlivé druhy dopravy / přepravy: silniční/cestná, železniční, letecká, říční (vnitrozemská plavba), námořní.
- Zase základní rozlišení přeprava osob / nákladu / hraniční případy (zavazadla, zásilky, zemřelí?, zvířata?).
- Odlišení vlastní dopravy při dopravě pro jiného.
- Doprava ve prospěch jiného neboli přeprava.
- To předpokládá odlišení dopravce a cestujícího / odesílatele / příjemce.

Spolupráce více dopravců / zákazník.

- Při jedné přepravě je možná spolupráce více dopravců.
- Může (překládání mezi druhy dopravy), ale nemusí zahrnovat změnu dopravního prostředku (železniční doprava v Evropě).
- Vypořádání jízdného: smlouvy či nějaké právní uspořádání.
- Vypořádání odpovědnosti za škodu / újmu.

- Cestující (bez ohledu na to, kdo platí).
- Odesílatel / příjemce (nemusí / může být totožný).

- Anonymita u většiny druhů dopravy (neexistence zákazníků).

Smluvní vztah – přepravní smlouva

- Právní rámce:
- Obecný vnitrostátní právní rámec: smlouva o přepravě osob / nákladu podle §§ NOZ.
- Zvláštní rámce pro jednotlivé druhy dopravy v příslušných zákonech.
- Vyhláška č. 175/2000 Sb., přepravní řád pro osobní silniční a železniční dopravu provádějící vícero zákonů.
- Jejich existenci předpokládají či doslova vyžadují dopravní zákony.
- Přepravní podmínky.

Další dopravně významné smluvní typy

- Zasilatelství: obstarání přepravy, ale také skladování, balení věcí, pojištění prostřednictvím různých dopravců.
- Pošta: zvláštní právní režim.
- Provoz dopravního prostředku: pro převážení osob nebo nákladu na objednávku a podle pokynů (v mezích veřejnoprávních omezení).
- Zájezd: souhrnná doprava a další služby – ubytování, stravování, vstupy na památky, pojištění, spoje a další. Organizátor zájezdu, využívající přepravu či provoz dopravního prostředku.

Povaha právních podmínek

- Veřejnoprávní imperativní předpisy: týkající se provozu, dopravních prostředků...
- Převaha kogentních pravidel (tj. nelze se odchýlit): kvůli přehlednosti a jednoduchosti.
- Omezená vůle přepravců v mezích výše uvedeného připouštět více výjimek.

Vazba na obchod zbožím (též INCOTERMS)

- Nákladní doprava / přeprava (může být vlastní stejně jako objednaná) je zásadním doplňkem obchodu (koupě/prodeje) věci.
- V případě přepravy věci (nákladu): provedení přepravy a problémy s ní jsou významné při plnění kupní smlouvy.
- Různé režimy obstarání související přepravy.
- Doložky INCOTERMS: kodifikovaná ujednání ohledně dodávky zboží a zabezpečení související přepravy (a dalších záležitostí).

Přeprava vnitrostátní a mezinárodní (rozlišení)

- Překračování státních hranic.
- Rozdílné u jednotlivých druhů dopravy.
- Uplatnění právních úprav na jednotlivé druhy přepravy.
- Přímá úprava pro mezinárodní přepravu zjevně žádoucí...
- Mezinárodní smlouvy zakládající přímou úpravu: CMR – nákladní silniční doprava, CIM – nákladní železniční doprava, CIV – osobní železniční doprava, Montrealská (Varšavská) úmluva – osobní letecká doprava, Haag-Visby pravidla – nákladní námořní doprava.
- Nutnost zkoumat, zda dotčený stát je smluvní stranou!
- Oproti jiným odvětvím daleko větší podíl kogentních pravidel.

Uzavírání smlouvy – tradiční a elektronizace

- Smlouva o přepravě: ústní / nebo písemná?
- Jízdní doklady: též další doklady, mj. služební průkazy, osvědčení věku a dalších titulů pro přepravu, představitelná též legální jízda zdarma.
- Různé jízdenky z hlediska plnění (na konkrétní spoj, na určité období, různé slevy, zákaznické výhody, volná dostupnost po určité období).
- Mezinárodní jízdenky.
- Letenky a lodní lístky: zvláštní jednotná pravidla.
- Elektronizace – trend poslední doby... SMS, internetový nákup, dokladování pomocí elektronických nástrojů...

Nákladní list

- Pro nákladní dopravu národní či mezinárodní unifikace písemné dokumentace.
- Nákladní list.
- Vymezení obsahu nákladního listu: co, odkud, kam.
- Stanovené požadavky na obsah nákladního listu.
- Otázka zásilky.
- Vyhотовování nákladního listu pro každé vozidlo zvláště – s ohledem na možný různý osud.
- Elektronizace nákladních listů?

Rezervace přepravy

- Osobní doprava
- Možnost vyhrazení si práva.
- Odstoupení od záměru cestovat (zadarmo, se ztrátou či za poplatek).
- V letecké dopravě snaha vytěžovat letadla nadoraz, problematika nadpočetných letenek a řešení při velkém zájmu.
- V autobusové a železniční dopravě – snaha po rozložení zátěže při zajišťování dostupnosti.
- Obdobné fenomény v nákladní dopravě?
- S ohledem na povahu spíše objednávání pro určitý čas/období.

Jízdné / přepravné

- Všeobecná snaha dopravců v osobní dopravě mít zapláceno předem či během jízdy.
- Úhrada jako způsob uzavření smlouvy?
- Co uzavírání ve vozidle samotném?
- Hotovost, elektronická úhrada.
- Pravidla pro platby v jednotlivých státech a také v jednotlivých platebních systémech (platby kartami, platby převodem na účet).
- Doklad o úhradě – jízdenka a jízdní doklad, co když chybí (při nehodě)?

Přeprava jako plnění

- Osobní přeprava
- Přeprava mezi stanovenými místy.
- Kvalitativní parametry přepravy (přepravní třídy jednotlivých dopravních prostředků) + patřičné příslušenství.
- Nákladní přeprava
- Jednotlivé druhy nákladu potřebující přepravu v odlišných automobilech / vagónech / prostorech letadel. Nutnost ochrany před poškozením a zabezpečení (např. zvířata) při převozu.
- V některých případech tedy nutnost vymezení přepravovaného zboží.

Nepřipuštění k přepravě

- Nezpůsobilý cestující:

Opilost, špinavost, viditelně problematický zdravotní stav, co nyní „infekčnost“ či „suspektní“.

Co děti, zdravotně postižení vyžadující doprovod či pomůcky?

Jiné možnosti vyloučení se nepřipouštějí.

- Nezpůsobilý náklad:

- Náklad z provozních (hmotnost), bezpečnostních či mravních důvodů vyloučený z přepravy či přepravitelný pouze za zvláštních podmínek, nedostatečný či vadný obal.

Přípustné obtíže a jejich řešení

- Zrušení spoje kvůli vyšší moci (počasí, zakazy...) a jeho vypořádání.
- Přípustné zpoždění (též ve vazbě) na předchozí.
- Nezbytná výměna dopravního prostředku.

Černý pasažér

- Soustavnost kontrol v jednotlivých dopravních prostředcích.
- (autobusy, vlaky, městská hromadná, lodě různých velikostí, letadla).
- Umístění ve vozidle.
- Postih – vysazení, pokuta (přirážka k jízdnému).
- Vzniká za těchto podmínek smluvní vztah?
- Oprávnění donucovat černého pasažér (asistence policie apod., vlastní síly dopravce?)
- Černý náklad?

Překračování státních hranic

Osobní doprava

- Pasové kontroly.
- Povinnosti dopravce na nevpuštění (z toho vyplývající kontroly dopravce či z jeho vůle).

Nákladní doprava

- Celní a speciální kontrola.
- Úhrada cel v souvislosti s přepravou
- Role přepravce při vyřízení celních a dalších srovnatelných náležitostí.
- Řešení nevpuštění vyloučeného zboží.